

**Konferencja Państwowej Inspekcji Pracy
„Wizja Zero – od świadomości do działania”
28 kwietnia 2026 r.**

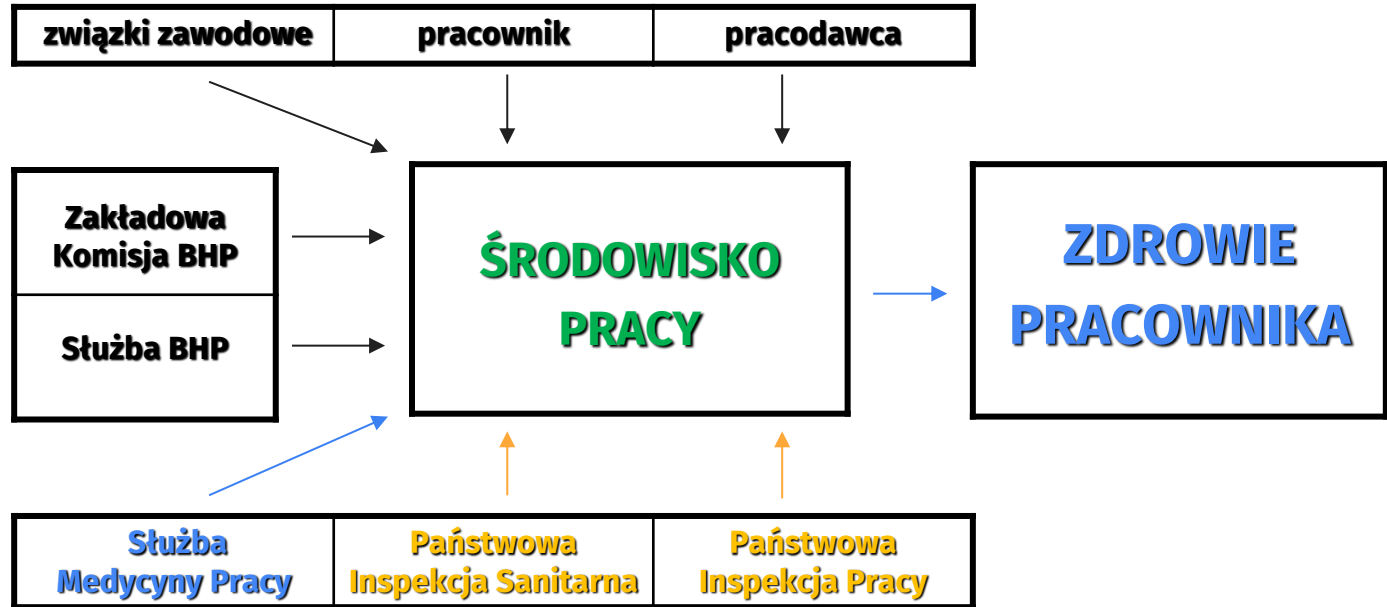
**Choroby zawodowe i wypadki w pracy
z punktu widzenia lekarza orzecznika
Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Gdańsku**

lek. med. Dorota Całus-Kania
Kierownik Działu Orzecznictwa i Chorób Zawodowych
Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Gdańsku

***"Żadna praca nie jest warta życia i zdrowia,
a najlepszą metodą leczenia wypadków jest zapobieganie im."***

Instytucje kształtujące warunki środowiska pracy

wg publikacji: „Badania profilaktyczne pracowników” Bogdan Przygocki, 1998

Choroba zawodowa a wypadek przy pracy

art. 235¹ Ustawy Kodeks Pracy:

Za chorobę zawodową uważa się **chorobę** wymienioną w **wykazie chorób zawodowych**, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić *bezsportnie* lub z *wysokim prawdopodobieństwem*, że została ona **spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia** występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym.”

art. 3 Ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych:

Za wypadek przy pracy uważa się **nagle zdarzenie, wywołane przyczyną zewnętrzną**, powodujące **uraz lub śmierć**, które nastąpiło **w związku z pracą**.

Choroba zawodowa a wypadek przy pracy

Cechy wspólne choroby zawodowej i wypadku przy pracy:

- ✓ związek z wykonywaniem pracy
- ✓ negatywny skutek zdrowotny jako efekt obu zdarzeń
- ✓ szacowanie możliwości wystąpienia obu zdarzeń w ocenie ryzyka zawodowego
- ✓ uznanie obu zdarzeń w wyniku zastosowania odpowiedniej procedury postępowania, regulowanej przepisami prawa
- ✓ podobne następstwa, wynikające z uznania obu zdarzeń (*ustawa o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych*)
- ✓ uznanie określonego zdarzenia za wypadek przy pracy nie wyklucza równoczesnego rozpoznania choroby zawodowej

Choroba zawodowa a wypadek przy pracy

Przyczyna chorób zawodowych:

- ✓ **wynik działania szkodliwych czynników** występujących w miejscu pracy lub w związku ze sposobem wykonywania pracy

Przyczyny wypadków przy pracy:

- ✓ **czynniki organizacyjne** (*niewłaściwa organizacja i warunki pracy*)
- ✓ **czynniki techniczne** (*zły stan techniczny, niewłaściwa eksploatacja narzędzi i urządzeń produkcyjnych, zaniechanie stosowania zabezpieczeń, ochron*)
- ✓ **czynniki ludzkie** (*zapominanie, nieuwaga, lekceważenie zaleceń i przepisów BHP, rutyna*)

Grupy narażeń zawodowych występujących na stanowiskach pracy

Czynniki uciążliwe

- ✓ ciężka praca fizyczna
- ✓ praca w wymuszonej pozycji ciała
- ✓ praca nocna
- ✓ praca w zmiennych warunkach mikroklimatycznych
- ✓ praca w środowisku mokrym
- ✓ praca w nieodpowiednim oświetleniu
- ✓ praca przy monitorach ekranowych

Czynniki niebezpieczne

- ✓ zagrożenia elementami ostrymi i wystającymi
- ✓ zagrożenia porażeniem prądem elektrycznym
- ✓ zagrożenia poparzeniem, pożarem lub wybuchem
- ✓ zagrożenia elementami ruchomymi i leżącymi
- ✓ zagrożenie niewłaściwą organizacją ruchu i przemieszczania

Czynniki szkodliwe

- ✓ czynniki fizyczne
- ✓ czynniki chemiczne
- ✓ czynniki biologiczne
- ✓ czynniki psychospołeczne

Rola służby medycyny pracy w kształtowaniu warunków pracy na stanowiskach pracy

- **współdziałanie z pracodawcą** w procesach **rozpoznawania i oceny czynników** występujących w środowisku pracy oraz sposobu wykonywania pracy, mogących mieć **ujemny wpływ na zdrowie**
- **współdziałanie z pracodawcą** w procesach **rozpoznawania i oceny ryzyka zawodowego** w środowisku pracy
- **informowanie pracodawców i pracujących** o możliwości wystąpienia **niekorzystnych skutków zdrowotnych** będących następstwem narażeń w środowisku pracy

Rola służby medycyny pracy w kształtowaniu warunków pracy na stanowiskach pracy

- **konieczność dokładnej znajomości rodzaju stanowisk pracy**, wskazań i przeciwwskazań do zatrudnienia (*wizytacje stanowisk pracy*)
- **postulowanie lepszych rozwiązań** w urządzeniu miejsca pracy w celu zapewnienia wygodniejszej pozycji, dogodnego układu narzędzi, zapewnienia bezpieczeństwa (*udział lekarza w ocenie ryzyka zawodowego we współpracy z komisją BHP*)
- **gromadzenie informacji zdrowotnych o pracownikach** oraz **udzielanie im porad**

Badania profilaktyczne pracowników

Celem badania profilaktycznego (wstępnego, okresowego i kontrolnego) jest **ocena stanu zdrowia pracownika**, dokonywana przez lekarza służby medycyny pracy w dwóch aspektach:

- **możliwości wykonywania pracy** w warunkach, występujących na danym stanowisku pracy
- **zapobiegania wystąpieniu negatywnych następstw zdrowotnych** w wyniku działania czynników szkodliwych, uciążliwych i niebezpiecznych stanowiska pracy

Choroby zawodowe w Polsce i w woj. pomorskim

Analiza chorób zawodowych rozpoznanych u pracowników w woj. pomorskim w latach 2023-2025

Nazwa choroby zawodowej	Lata		
	2023	2024	2025
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy (zcn)	21	18	22
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	14	4	9
Choroby zakaźne lub pasożytnicze (borelioza, COVID-19, gruźlica)	8	12	10
Przewlekłe choroby narządu głosu wywołane nadmiernym wysiłkiem głosowym	16	15	9
Zawodowe uszkodzenie słuchu	9	5	8
Pylice płuc	2	3	5
Astma oskrzelowa	4	-	4
Nowotwory złośliwe (międzybłoniak)	-	4	4
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu	2	2	3
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	2	-	-
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – postać przewlekła	-	-	1
Alergiczny nieżyt nosa	-	-	1
Choroby skóry	1	2	2
Zespół wibracyjny	2	2	-
RAZEM	81	67	78

Najczęstsze choroby zawodowe rozpoznawane w Polsce w latach 2023-2024

Najczęstszymi chorobami zawodowymi rozpoznanymi w Polsce w latach 2023-2024 były:

- 1) choroby zakaźne lub pasożytnicze
- 2) pylice płuc
- 3) przewlekłe choroby narządu głosu
- 4) przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy
- 5) przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy

Liczba chorób zawodowych azbestozależnych rozpoznanych w WOMP w Gdańsku w latach 2010-2024

Choroby zawodowe azbestozależne w określonych grupach zakładów pracy	Lata															RAZEM
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Stocznie i porty	2	7	5	6	6	11	14	4	1	9	3	4	-	6	6	84
Zakłady pracy objęte Programem AMIANTUS	1 Morpak	-	-	-	1 Morpak	-	-	-	-	-	-	1 Morpak	1 Gambit	-	-	4
Inne zakłady pracy	1	-	1	1	1	4	2	2	-	1	3	2	-	-	1	19

Wypadki przy pracy w Polsce i w woj. pomorskim

Wypadki przy pracy w Polsce i w woj. pomorskim

Dane za rok 2024 (źródło danych GUS):

- ✓ wskaźnik wypadkowości w Polsce: **4,8**
- ✓ wskaźnik wypadkowości w woj. pomorskim: **4,65**

Przyczyny wypadków:

- ✓ nieprawidłowe zachowanie pracownika (42,3%)
- ✓ nieprawidłowe posługiwanie się czynnikami materialnym przez pracownika
- ✓ działanie osób trzecich lub zwierząt

Wypadki przy pracy w Polsce i w woj. pomorskim

Czynności stanowiące przyczynę wypadku przy pracy:

- ✓ poruszanie się (38,6%)
- ✓ operowanie przedmiotami (17,8%)
- ✓ transport ręczny (14,6%)
- ✓ prace narzędziami ręcznymi (12,0%)

Umiejscowienie urazu w wyniku wypadku przy pracy:

- ✓ kończyny górne (43,4%)
- ✓ kończyny dolne (35,2%)
- ✓ głowa (10,4%)

Rola lekarza w działaniach związanych z wystąpieniem wypadku lub choroby zawodowej

Rola lekarza w przypadku wystąpienia wypadku przy pracy lub choroby zawodowej jest wielokierunkowa i obejmuje działania:

- ✓ medyczne (*leczenie chorób i urazów*)
- ✓ orzecznicze (*ustalenie uszczerbku na zdrowiu, kwalifikacja zawodowa*)
- ✓ profilaktyczne (*ustalenie zdolności do pracy w aspekcie istniejących narażeń zawodowych*)

Wnioski

- 1) Narażenie na bardzo **szerokie spektrum czynników** szkodliwych, uciążliwych i niebezpiecznych, występujących na stanowiskach pracy **sprzyja powstawaniu chorób zawodowych** oraz **wypadków przy pracy**, także śmiertelnych.
- 2) W woj. pomorskim najczęstszymi chorobami zawodowymi są **przewlekłe choroby narządu ruchu** i **obwodowego układu nerwowego** jako efekt sposobu wykonywania pracy, **choroby zakaźne i pasożytnicze** oraz **przewlekłe choroby narządu głosu** wynikające z narażenia na nadmierny wysiłek głosowy.
- 3) W naszym województwie problem stanowią również **zawodowe choroby układu oddechowego** i **nowotwory**, wynikające min. z ekspozycji zawodowej na azbest, szeroko stosowany w przeszłości w branży stoczniowej.
- 4) Rola lekarza służby medycyny pracy nie powinna ograniczać się jedynie do roli **specjalisty orzekającego o zdolności pracowników do wykonywania pracy na określonym stanowisku** ponieważ posiada on również wiedzę niezbędną do pełnienia roli **doradcy w procesie identyfikacji zagrożeń i dokonywania zmian na stanowiskach pracy**, zmierzających do zmniejszenia liczby chorób zawodowych i wypadków przy pracy.

Dziękuję za uwagę